מתני' ומולפין עליו. אם הממין: **ביד.** אבל לא בכלי. וגגמ' פריך הא אמרת ריש מרחיצין דמשמע כדרכו והדר תני אפילו לזלף עליו בכלי אסור: **ספק.** כגון ספק בן מ' מדשים [וספק בן ט'] דהוא כאבן בעלמא ואין מילתו דוחה שבת (וספק בן ט') : **ר' יהודה מתיר באנדרוגינוס.** לאיתרבי מקרא דכתיב דכתיב נקמן[ג] : **גמ' והא אמרת ריש מרחיצין.** ואפילו כדרכו: **יולד קטני.** מרחיצין דריש לא כדרכו הוא דתנא סיפא לפרושי כיצד מרחיצין כגון לזלף ביד ואפילו ביום דאשון: **פניא דווחיה דרבא הו':** ה"ג **ביום השלישי מולפין עליו ביד.** ולא גרסינן אבל לא בכלי: **אתאן נמ"ק.** הך סיפא תנא קמא אמרה דאילו ר"א אפילו הרחצה כדרכו שרי: **משום דגדול לא סליק בישרא הייא.** היינו טעמא דמעשה שכם לא רחיה גמורה היא משום דגדול אין מכה שבנשרו מעלה אחוכה מהר אבל קטן נתרפא מידי סכנתו מהר: **אורי ליה בשמעתיה.** אתיר לו הרחיצה כדרכו ביום ראשון שחל להיות בשבת: **איחלש.** נעשה חולה והיה דואג שמא על כך נענש: **אמר בהדי תרגימנא דסבי למה לי.** מה היה לי לחלוק כנגד זקנים הללו רב יהודה ורבה בר אבוה שפירשו שאסור להרחיץ: **אי אמרת בשלמא פ"ק מולפין.** ביום ראשון קאמר ולא אייתי בהרחצה כלל אלא זילוף היינו דאתמא ר"א בן עזריה ופליג ואמר מרחיצין: **אלא אי אמרת.** תנא קמא נמי מרחיצין אמר בשני הימים ולא פליג ר"א אלא ביום שלישי דקאמר ת"ק מולפין אף מרחיצין ביום השלישי מיבעי ליה: **הוו בה.** דייקי בה: **דאי ס"ד הרחצה מילה מי גרע מהמין על גבי מכה.** דשרי והכא אסרי רבנן בשלישי (לגמרי): **ולא שני הו'.** והכא גבי מילה בהוחמו בשבת עסקינן הלכך בשלישי דליכא סכנתא לא: **אמר אביי אלא בעאי דאישני ליה.** אני הייתי רוצה לתרץ אתקפתא זו דבשני ליה רב יוסף מפני שסכנה היא לו: **וקדם רב יוסף ושנייא ליה.** דוחלי מתניתין חמין שהוחמו בשבת נמי שרי בימים הראשונים ולר"ש אף בשלישי מפני שמניעת חמין סכנה היא לו: **אין נופגין הו'.** קס"ד גזרה משום שחיקת סמנין כשמואל דטעמיה משום הכי הוא והיינו דקאמר אבל נותן חוץ למכה ולא מוכחא מילתא לגרפואה: **מוך יבש ופפוג יבש.** דלאו לרפואה היא אלא שלא ישרטו בגדיו הקשים מכתו: **אבל לא כתיתין יבישים** (ה) **וגמי יבש.** תחיכות בגדים דקות משום דמסו וגזרו משום שחיקת סמנין: **קשיא כתיתין אלכתיתין.** ריש אי מוך יבש דהיינו כתיתין וסיפא אסר כתיתין: **תדפי.** תדשים שלא היו על גבי מכה מעולם מסו עתיקי לא מסו: ה"ג **שמע מינה הני כתיתין מסו: ערלתו ולאי דוחה השבת.** דבהאי קרא וביום השמיני דילפינן מינייה[ד] אפילו בשבת כתיב בסיפיה ערלתו דמשמע מיעוטא ערלתו של זה ולא של אחר ומיעוטא ספק אתא: אנדרוגינוס

מתני' מרחיצין את הקטן בין לפני המילה ובין לאחר המילה ומזלפין עליו ביד אבל לא בכלי ר"א בן עזריה (ה) אומר מרחיצין את הקטן ביום השלישי שחל להיות בשבת שנאמר [1] ויהי ביום השלישי בהיותם כואבים ספק ואנדרוגינוס אין מחללין עליו את השבת ורבי יהודה מתיר באנדרוגינוס: **גמ'** והא אמרת רישא מרחיצין רב יהודה ורבה בר אבוה דאמרי תרוייהו כיצד תני מרחיצין את הקטן בין לפני מילה בין לאחר מילה כיצד מזלפין עליו ביד אבל לא בכלי אמר רבא והא מרחיצין קתני אלא אמר רבא הכי קתני מרחיצין את הקטן בין מלפני מילה בין לאחר המילה ביום הראשון כדרכו וביום השלישי שחל להיות בשבת מזלפין עליו ביד אבל לא בכלי ר"א בן עזריה אומר מרחיצין את הקטן ביום השלישי שחל להיות בשבת שנאמר ויהי ביום השלישי בהיותם כואבים תניא כוותיה דרבא מרחיצין הקטן בין לפני מילה בין לאחר מילה ביום ראשון כדרכו וביום השלישי שחל להיות בשבת מזלפין עליו ביד ר"א בן עזריה אומר מרחיצין את הקטן ביום השלישי שחל להיות בשבת ואע"פ שאין ראיה לדבר זכר לדבר שנאמר ויהי ביום השלישי בהיותם כואבים וכשהן מזלפין אין מזלפין לא בכוס ולא בקערה ולא בכלי אלא ביד אתאן לתנא קמא מאי אע"פ שאין ראיה לדבר זכר לדבר משום דגדול לא סליק בישרא הייא קטן סליק ביה בישרא הייא ההוא דאתא לקמיה דרבא אורי ליה כשמעתיה איחלש רבא אמר אנא בהדי תרגימנא דסבי למה לי אמרו ליה רבנן לרבא והתניא כוותיה דמר אמר להו מתניתין כוותייהו דיקא ממאי מדקאמר רבי אלעזר בן עזריה אומר מרחיצין את הקטן ביום השלישי שחל להיות בשבת אי אמרת בשלמא תנא קמא מזלפין קאמר היינו דקאמר ליה ר"א בן עזריה מרחיצין אלא אי אמרת תנא קמא מרחיצין ביום הראשון קאמר ומזלפין ביום השלישי האי רבי אלעזר בן עזריה אומר מרחיצין אף מרחיצין מיבעי ליה כי אתא רב דימי אמר רבי אלעזר הלכה כר"א בן עזריה הוו בה במערבא הרחצת כל גופו או הרחצת מילה אמר להו ההוא מרבנן ורבי יעקב שמיה מסתברא הרחצת כל גופו דאי ס"ד הרחצת מילה מי גרע מחמין על גבי מכה דאמר רב אין מונעין חמין ושמן מעל גבי מכה בשבת מתקיף לה רב יוסף ולא שני לך בין חמין שהוחמו בשבת לחמין שהוחמו מע"ש מתקיף לה רב דימי וממאי דהכא בחמין שהוחמו בשבת פליגי דילמא בחמין שהוחמו בע"ש פליגי אמר אביי אנא בעאי דאישני ליה וקדם ושני ליה רב יוסף מפני שסכנה הוא לו איתמר נמי כי אתא רבין א"ר אבהו א"ר אלעזר ואמרי לה א"ר אבהו א"ר יוחנן [א] הלכה כר"א בן עזריה בין בחמין שהוחמו בשבת בין בחמין שהוחמו מע"ש בין הרחצת כל גופו בין הרחצת מילה גופא אמר רב אין מונעין חמין ושמן מעל גבי מכה בשבת ושמואל אמר נותן חוץ למכה ושותת ויורד למכה מיתיבי [2] אין נותנין שמן וחמין על גבי מוך ליתן על גבי מכה בשבת התם משום סחיטה תא שמע אין נותנין חמין ושמן על גבי מוך שעל גבי מכה בשבת התם נמי משום סחיטה תניא כוותיה דשמואל [3] אין נותנין חמין ושמן על גבי מכה בשבת אבל נותנין חוץ למכה ושותת ויורד למכה תנו רבנן [ד] נותנין על גבי המכה מוך יבש וספוג יבש אבל לא גמי יבש ולא כתיתין יבשין קשיא כתיתין אכתיתין לא קשיא [ה] הא בחדתי הא בעתיקי אמר אביי שמע מינה הני כתיתין מסו: ספק ואנדרוגינוס כו': תנו רבנן [2] ערלתו ודאי דוחה את השבת ולא

מי גרע מחמין על גבי מכה. והיכי אסרי רבנן בשלישי אע"ג דאיכא למימר דכל אמרה למילתא כר"א בן עזריה דספקינן לעיל הלכתא כוותיה משמע ליה דלכ"ע קאמר ועוד דאפילו לר"א בן עזריה פריך דמשמע דשרי בשלישי משום סכנה מדמייתי קרא ויהי ביום השלישי וכו' אייריא במכה שאין בה סכנה: **ואין מונעין חמין ושמן.** פירש ה"ר יוסף פורת נשם רבינו שמואל דבמעורבת יחד אייריא דאי כל חד בפני נפשיה מאי קמ"ל בשמן מתני' היא בפ' שמנה שרצים (לעיל דף קיח.) אבל סך הוא את השמן והיינו אפילו על גבי מכה מדקתני בני מלכים סכין ע"ג מכותיהן שמן ווכל מכלל דבשאר שמן מותר לאחר אפילו ע"ג מכה ושמואל נמי היכי הוה פליג[ג] : ולא

שנאמר ויהי ביום השלישי בהיותם כואבים תניא כוותיה דרבא מרחיצין הקטן בין לפני מילה בין לאחר מילה ביום ראשון כדרכו וביום השלישי שחל להיות בשבת מזלפין עליו ביד ר"א בן עזריה אומר מרחיצין את הקטן ביום השלישי שחל להיות בשבת ואע"פ שאין ראיה לדבר זכר לדבר שנאמר ויהי ביום השלישי בהיותם כואבים וכשהן מזלפין אין מזלפין לא בכוס ולא בקערה ולא בכלי אלא ביד אתאן לתנא קמא מאי אע"פ שאין ראיה לדבר זכר לדבר משום דגדול לא סליק בישרא הייא קטן סליק ביה בישרא הייא ההוא דאתא לקמיה דרבא אורי ליה כשמעתיה איחלש רבא אמר אנא בהדי תרגימנא דסבי למה לי אמרו ליה רבנן לרבא והתניא כוותיה דמר אמר להו מתניתין כוותייהו דיקא ממאי מדקאמר רבי אלעזר בן עזריה אומר מרחיצין את הקטן ביום השלישי שחל להיות בשבת אי אמרת בשלמא תנא קמא מזלפין קאמר היינו דקאמר ליה ר"א בן עזריה מרחיצין אלא אי אמרת תנא קמא מרחיצין ביום הראשון קאמר ומזלפין ביום השלישי האי רבי אלעזר בן עזריה אומר מרחיצין אף מרחיצין מיבעי ליה כי אתא רב דימי אמר רבי אלעזר הלכה כר"א בן עזריה הוו בה במערבא הרחצת כל גופו או הרחצת מילה אמר להו ההוא מרבנן ורבי יעקב שמיה מסתברא הרחצת כל גופו דאי ס"ד הרחצת מילה מי גרע מחמין על גבי מכה דאמר רב אין מונעין חמין ושמן מעל גבי מכה בשבת מתקיף לה רב יוסף ולא שני לך בין חמין שהוחמו בשבת לחמין שהוחמו מע"ש מתקיף לה רב דימי וממאי דהכא בחמין שהוחמו בשבת פליגי דילמא בחמין שהוחמו בע"ש פליגי אמר אביי אנא בעאי דאישני ליה וקדם ושני ליה רב יוסף מפני שסכנה הוא לו איתמר נמי כי אתא רבין א"ר אבהו א"ר אלעזר ואמרי לה א"ר אבהו א"ר יוחנן [א] הלכה כר"א בן עזריה בין בחמין שהוחמו בשבת בין בחמין שהוחמו מע"ש בין הרחצת כל גופו בין הרחצת מילה גופא אמר רב אין מונעין חמין ושמן מעל גבי מכה בשבת ושמואל אמר נותן חוץ למכה ושותת ויורד למכה מיתיבי [2] אין נותנין שמן וחמין על גבי מוך ליתן על גבי מכה בשבת התם משום סחיטה תא שמע אין נותנין חמין ושמן על גבי מוך שעל גבי מכה בשבת התם נמי משום סחיטה תניא כוותיה דשמואל [3] אין נותנין חמין ושמן על גבי מכה בשבת אבל נותנין חוץ למכה ושותת ויורד למכה תנו רבנן [ד] נותנין על גבי המכה מוך יבש וספוג יבש אבל לא גמי יבש ולא כתיתין יבשין קשיא כתיתין אכתיתין לא קשיא [ה] הא בחדתי הא בעתיקי אמר אביי שמע מינה הני כתיתין מסו: ספק ואנדרוגינוס כו': תנו רבנן [2] ערלתו ודאי דוחה את השבת ולא

הלכה כשמואל דתניא כוותיה, אין נותנין חמין ושמן ע"ג מכה בשבת אבל נותן חוץ למכה ושותת ויורד למכה. **תנו (רב) [רבנן]** נותנין ע"ג מכה מוך יבש וספוג יבש אבל לא גמי יבש ולא כתיתין יבשין. קשיא כתיתין אכתיתין, רישא קתני נותנין ע"ג המכה מוך יבש והוא כתיתין יבשין. ופרקינן לא קשיא הא בחדתי, והוא מוך יבש מותר שאין חשובין כרטיה, אבל כתיתים ישנים אסורין. ועלה אמר אביי ש"מ האי נקרא מסו, פי' נקרא היא כתיתין והן סמרטוטין יבשים שיש עליהם טינוף צואה ריעי, כדגרסינן בע"ז ליתו נקרא מקיקלתא וכו'. ת"ר ערלתו ערלתו ודאי דוחה את השבת

כח א מיי' פ"ג מהל' מילה הלכה ח ופ"ב מהל' שבת הלכה יד סמג עשין כח טוש"ע א"ח סי' שלא סעיף ט:

כט ב ג מיי' פכ"א מהל' שבת הלכה טו טוש"ע א"ח סי' שכח סעיף כג: ל ד ה מיי' שם טוש"ע שם סעיף כג:

תורה אור השלם

1 **וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי בִּהְיוֹתָם כֹּאֲבִים וַיִּקְחוּ שְׁנֵי בְנֵי יַעֲקֹב שִׁמְעוֹן וְלֵוִי אֲחֵי דִינָה אִישׁ חַרְבּוֹ וַיָּבֹאוּ עַל הָעִיר בֶּטַח וַיַּהַרְגוּ כָּל זָכָר:** בראשית לד כה

2 **וּבְיוֹם הַשְּׁמִינִי יָמוֹל בְּשַׂר עָרְלָתוֹ:** ויקרא יב ג

מוסף רש"י

מרחיצין את הקטן ביום השלישי. שלף ביום השלישי מקומן הוא (לעיל 19).

מוסף תוספות

א. אפי'. תוס' הרא"ש. ב. שכן דרך הרפואה. תוס' הרא"ש. ג. לקמן בשמעתין, הלכך צריך לאוקומה במעורבין. תוס' הרא"ש.

רב נסים גאון

ולא שאני לך בין חמין שהוחמו בשבת לחמין שהוחמו מערב שבת. מצאת נשיאות ונתינות שבדבר זה ומה שנאמר עליו בפ' כירה (דף לח) דתנן מעשה שעשו אנשי שבריא שהביאו סילון של צונן לתוך אמה של חמין. אמרו להם חכמים אם בשבת כחמין שהוחמו בשבת אסורין ברחיצה [וכו'] ומותרין בשתיה. ואוקימנה כר' שמעון דאסורין להשתמש בהן כל גופו. ולענין חמין שהוחמו מערב שבת אמר שמואל לא הותרו לרחוץ בהן אלא פניו וידיו ורגליו, ותניא כוותיה דשמואל חמין שהוחמו מערב שבת למחר רוחץ בהן פניו ידיו ורגליו אבל לא ירחוץ בהן כל גופו, ולר' שמעון מותר להשתמש בהן כל גופו. ובפרק חבית (דף קמז) תמצא שיחזק דבר זה של ר' שמעון שמתיר להשתמש בהן כל גופו, אסור לרחוץ בהן כל גופו.

הגהות הב"ח

(ה) רש"י ד"ה אבל לא במתיקין יבישים תמיכות כל"ל ותיבות וגמי יבש נמחק:

רבינו חננאל

מתניתין מרחיצין את הקטן בין לפני המילה ובין לאחר המילה ומזלפין עליו, אבל לא בכלי. ואקשי היאך קתני מזלפין מכלל שרחיצה אסורה, והא רישא דמתניתין קתני מרחיצין. ופרקינן רב יהודה ורבה בר אבוה אמרו כך סידור המשנה, מרחיצין את הקטן בין לפני המילה ובין לאחר המילה, והרחצה זו כיצד היא ע"י זילוף היא ביד אבל לא בכלי. ואקשי עליהו רבה והא מרחיצין קתני וזילוף אינה רחיצה. ופריק רבא משנתנו הא דקתני מרחיצין ביום ראשון של מילה אם היא שבת רחיצה כדרכו בין לפני המילה ובין לאחר המילה, וביום השלישי שחל להיות בשבת מזלפין ביד אבל לא בכלי, ותניא כוותיה דרבא. ואע"ג דתניא כוותיה לפום דקדוקא דמתניתין לא מיתקומה כתירוציה, דהא רבה בנפשיה אורי כשמעתיה איחלש, ועיין במתניתין שפיר וחזא דלכאורה כתירוציה הטא, וכי עיין בה ראות איתברר ליה כתירוציה דרב יהודה ורבה בר אבוה. דאי כתירוציה דידיה, דאוקמא למתניתין שאמרו חכמים מרחיצין ביום ראשון בשבת כדרכו ומזלפין ביום שלישי שחל להיות בשבת, ר' אלעזר בן עזריה אומר אף מרחיצין ביום שלישי שחל להיות בשבת, היה צריך לומר, מפני שאמרו חכמים יום ג' שחל להיות בשבת מזלפין, בא הוא ואמר מזלפין ואף מרחיצין. אלא מכיון שלא אמר כן, שמעינן מינה שלא הזכירו חכמים ביום ג' שחל להיות בשבת לא רחיצה ולא דילוף, ומהילא שמעינן דלית להו לרבנן ביום השלישי לא רחיצה ולא זילוף. ר' אלעזר בן עזריה אומר מרחיצין את המילה ביום השלישי שחל להיות בשבת שנאמר ויהי ביום השלישי בהיותם כואבים וכ"ש ביום ראשון. וקיי"ל כר' אלעזר בן עזריה דאמרינן א"ר אבהו א"ר יוחנן הלכה כר' אלעזר בן עזריה בין בחמין שהוחמו בשבת ובין חמין שהוחמו מע"ש, בין הרחצת כל גופו בין הרחצת מילה מפני שסכנה היא לו. **גופא אמר רב אין מונעין חמין ושמן מע"ג מכה בשבת, ושמואל אמר נותנין חוץ למכה ושותת ויורד למכה.** ואע"ג דקיי"ל רב ושמואל הלכה כרב באיסורי, הכא

מ) לעיל פו. ע"ש, נ) נדף קלז:], ג) רש"ל מ"ז וא"ל לממוק וקאי לגמלי דהסמיס רבא לפי' דסבר דדיקא כוותייהו ולא המיר מ"ק אפי' לגלף ביום ג', ד) [ויקרא יב], ה) [לעיל קלב:],

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

אנדרוגינוס. ספק הוא. ונולד בין השמשות נמי ספק דמו זמנו הוא ספק אינו זמנו. וכן נולד מהול ספק שמא ערלה כגוסה היא העור דבוק בבשר. ולקמיה פריך ספק קמא לגמרוי מאי הוא?ו ומצי כל הני ספיקי: **רבי יהודה אומר כו'.** לקמיה יליף מינלהי: **שב"ש אומרים צריך להטיף לו.** ואפילו הכי מודו דשבת לא לחי: **שצריך להטיף.** חייסינן שמא ערלה כגוסה היא: **על גר.** דליכא שום ספק ערלה כגון ערבי מהול: **כן ב' אין מחללין עליו.** שהרי כמת הוא ואין מילתו מצוה. ואי קשיא ס"ל לאו מילול הוא שהרי הוא כמתמר בבשר מת לקמן(ח) נמי מוקי הא מילול במכשירי מילה ואליבא דר' אליעזר: **מפני הסכנה.** מפני שחלב הרבה (ט) בדליה ומציאה לידי חולי: **כש"ק.** אליבא דש"ה דאמר ס"ל להטיף ממנו דס בריה: **אהדריה אתיסר מהולאי.** שיטיפו ממנו דס בריה ולא רצו משום דשבת הוא: ואפילו לב"ש ספק הוא ואין מחללין: **עד דשוויה ברוח ספקא.** והוא עצמו מלו ועשאו כרות שפכה שחתך מן הגיד: **דרבי.** דאמר ס"ל להטיף: **בשבת מי אמר.** הא ספיקא הוא: **והוא סבר.** רב אלא סבר דולאי ערלה כגוסה היא ומחללינן: **חיישינן.** הא דאמר ר"ש בן אלעזר לדברי הכל צריך להטיף אספיקא קאמר ובחול שמא ערלה כגוסה היא ולענין שבת נמי ודאי לא מחללינן: **ודאי ערלה כגוסה היא. ומחללינן: גזו מגלן דס"ק.** דר' אליעזר הקפר סבר דברי הכל מחללין ואנא דאמרי כוותיה: ה"ג **ומאי דילמא מגלן דס"ק סבר דברי הכל אין מחללין א"כ רבי אליעזר טעמא דב"ש אתא לאשמעינן כו'.** דתנא קמא דברי הכל אין מחללין ר' אליעזר הקפר קאמר ובחול שמא ערלה כגוסה היא ולענין שבת נמי ודאי לא מחללינן: **ודאי מגלן דס"ק.** דר' אליעזר הקפר סבר דברי הכל מחללין ואנא דאמרי כוותיה: ה"ג **ומאי דילמא מגלן דס"ק סבר דברי הכל אין מחללין א"כ רבי אליעזר טעמא דב"ש אתא לאשמעינן כו'.** דתנא קמא דברי הכל אין מחללין ר' אליעזר הקפר קאמר ובחול שמא ערלה כגוסה היא ולענין שבת נמי ודאי לא מחללינן: ומחללינן: **ודאי ערלה כגוסה היא.** דר' אליעזר הקפר סבר דברי הכל מחללין ואנא דאמרי כוותיה: ה"ג **ומאי דילמא מגלן דס"ק סבר דברי הכל אין מחללין א"כ רבי אליעזר טעמא דב"ש אתא לאשמעינן כו'.** דתנא קמא דברי הכל אין מחללין ר' אליעזר הקפר קאמר ובחול שמא ערלה כגוסה היא ולענין שבת נמי ודאי לא מחללינן: ומחללינן: **גזו מגלן דס"ק

כתנאי יש יליד בית כו'. תימה היכי משמע ליה מתוך הך ברייתא דרבי חמא מלי טעמא בטומאת לידה לעולם אימא לך דסבר יולדת דופן וימול לח' והאי דמלריך עדילה בספחה משום דבעינן אחר אינה חשובה גיורת עד שתטבול כדנפקא לן ביבמות בפרק המולך (דף מו.)[8]:

בגון שלקח זה שפחה וזה עוברה. פירש בקונטרס דהוי מלי למימר כגון שלקח שפחה מעוברת וילדה קודם עדילה אלא רבותא נקט דאפילו בעבלה ואח"כ ילדה משכחת לה מקנת כסף וימול לא"[2] וקשה לר"י דא"כ ת"ק לעניל ה"ל למינקט נמי הך רבותא ואמאי קאמר (ב) מקנת כסף וימול כו'[3] אפילו נקח מעוברת נמי אלא שלקח זה שפחה וזה עוברה אלא ואמאי נקח זה שפחה וזה עוברה הוי שפיר דומיא דלכם[7] וכגירסת שאילתות דרב אחאי גרסה לר"י דגרסי[8] כגון שלקח שפחה וולדה עמה מיהו תימה לר"י דהוה מלי למינקט רבותא[1] אפילו אלא ולדה עמה כגון שלקח שפחה מעוברת וילדה קודם עדילה וי"ל דניחא ליה למינקט כדקתני בברייתא במילתיה דת"ק ועוד אומר ר"י דמשום הכנ קראי ימול לאחד וימול לשמונה דיליד בית ומקנת כסף כתיבי בפרשת לך לך הלכך ימא לאסכוחיכו בכה"ג דשייך קודם מתן תורה אלא הוה עדילה ואע"ג דיליד בית נימול לא' לר' חמא לא משכחת לה אלא אחר מתן תורה בילדה ואח"כ עבלה מיהו כל מה שיכול לקייס לפני מתן תורה מקיים: **בגון שלקחה ע"מ שלא להטביל"ה.** וכדמפר' ביבמות בפרק המולך (דף מח:) דלקח על מנת שלא לגיירו יכול להשהותו הרבה:

כל ששהה שלשים יום באדם וח' ימים בבהמה. אינו שוין דיוס שמנה כלאחר שמנה כדמוכח לקמן דעבד להו עיגלא תילתא ביומא דשבעה וקאמר אי איתרחיתו עד לאורתא הוה אכלינן מיניה ויוס שלשים כלפני שלשים כדתנן בנכורות בפ' יש נכור לנחלה (דף מט.) ואפילו רבי עקיבא דפליג לא קאמר אלא דמספקא אם הוא כלפני שלשים או כלאחר שלשים ולענין אבילות אפילו ר"ע מודה דהוה כלפני שלשים משום דהלכה כדברי המיקל באבל:

מיימהל

לה א מיי' פ"ט מהל' מילה הלכה יא טוש"ע יו"ד סי' שלא סעיף ה ורי"ד סי' רסו סעיף י:

לו ב מיי' שם הלכה ז סמג עשין כז טוש"ע יו"ד סי' רסב סעיף ג וסימן רסו סעיף י:

לז ג ד מיי' שם הלכה ד ה סמג שם טוש"ע יו"ד סי' רסו סעיף ח:

לח ה מיי' שם הלכה יג וס"פ מהל' יבום הלכה כב וס"פ מהל' רוצח ומפלת נפש הלכה ו וס"פ מהל' אבל הלכה ו סמג עשין נא ועשין רכבנן ב טוש"ע יו"ד סי' שמ סעיף ל וסי' שנב סעיף ד וסי' שמח סעיף ו ופוס"ע אה"ע סי' קנו סעיף ד:

לט ו מיי' פ"ד מהל' מאכלות אסורות הלכה ד (וס"ג מהל' איסורי מזבח הלכה ח) סמג לאוין עה וקלב עשין קעח:

תורה אור השלם

1 וּפִדְוֵי מִבֶּן חֹדֶשׁ תִּפְדֶּה בְּעֶרְכְּךָ כֶּסֶף חֲמֵשֶׁת שְׁקָלִים בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ עֶשְׂרִים גֵּרָה הוּא: במדבר יח טז

2 שׁוֹר אוֹ כֶשֶׂב אוֹ עֵז כִּי יִוָּלֵד וְהָיָה שִׁבְעַת יָמִים תַּחַת אִמּוֹ וּמִיּוֹם הַשְּׁמִינִי וָהָלְאָה יֵרָצֶה לְקָרְבַּן אִשֶּׁה לַיְיָ: ויקרא כב כז

מוסף רש"י

כל ששהה ל' יום באדם. משעולר מי שלשים יום (יבמות לז:) שהיה שלשים יום (שם פ:). אינו נפל. ואפילו לא כלו לו חדשי עיבור, דאמרינן לעצעה נעמרה לורתו ואפתסי עד שמיני (שם ס:) ופוטר אם אמו מן החלליה (שם לז:). **ספיקא הוי.** ומוקמא ולא מתיימנא, ודוקא אי מספקא לן אי כלו לו חדשיו אי לא, אבל אי קים לן דכלו לו חדשיו תנן במסכת נדה (מנ:) תיעוק בן יומו פוטר מן היבום (יבמות לז:).

מוסף תוספות

א. והוי כלוקח שפחה שלא להטבילה דשמעתין. תוס' הרא"ש. ועי' תכמת שלמה. מהרש"ל, ופפ"ל. **ב.** כגון שלקח זה שפחה וזה עובר דלא הוי דומיא דלכם. תוס' הרא"ש. **ג.** לקח שפחה וולדה עמה. תוס' הרא"ש. **ד.** כיון שהאם והעובר שניהם של ישראל הם. תוס' הרא"ש ועי' מהרש"ל. **ה.** נימול לאחד. תוס' הרא"ש. **ו.** לר' חמא מקנת כסף נמול לאחד. תוס' הרא"ש.

רב נסים גאון

הניחא למאן דאמר קנין פירות [לאו] בקנין הגוף דמי, אלא למאן דאמר קנין פירות (לאו) בקנין הגוף דמי. ומהלוקת היה על זה בין ר' יוחנן ובין ריש לקיש, ותמצא מחלוקתם בהרבה מקומות מן התלמוד. במסכת גיטין בפרק השולח גט לאשתו (דף מז) איתמר המוכר שדהו לפירות ר' יוחנן אמר מביא וקורא ריש לקיש אמר מביא ואינו קורא, ר' יוחנן אמר מביא וקורא קנין פירות בקנין הגוף דמי, ריש לקיש אמר מביא ואינו קורא קנין פירות לאו בקנין הגוף דמי. ובבא בתרא בפרק יש נוחלין (קלו) מכר הבן בחיי האב וכו'. ובמס' יבמות בפרק החולץ (לו) כמו כן. ותאת אחת מג' הלכות כריש לקיש כמו שאמר רבא הלכתא כריש לקיש בהני תלת חדא הא, אבל בכל מקום שיש מחלוקת בין ר' יוחנן וריש לקיש הלכה כר' יוחנן לבד מהני תלת.

ונתחדשה הלכה איני והא איתמר יוצא דופן ומי שיש לו שתי ערלות רב הונא ורב חייא בר רב חד אמר מחללין עליו את השבת וחד אמר אין מחללין עד כאן לא פליגי אלא לחלל עליו את השבת אבל לשמנה ודאי מהלינן ליה והא תליא כתנאי יש יליד בית שנימול לאחד ויש יליד בית שנימול לשמנה יש מקנת כסף שנימול לאחד ויש מקנת כסף שנימול לשמנה יש מקנת כסף שנימול לא' ויש מקנת כסף שנימול לשמונה כיצד לקח שפחה מעוברת ואח"כ ילדה זהו מקנת כסף הנימול לשמונה לקח שפחה וולדה עמה זו היא מקנת כסף שנימול לא' ויש יליד בית שנימול לאחד ויש יליד בית שנימול לשמנה כיצד לקח שפחה ונתעברה אצלו וילדה זהו יליד בית הנימול לשמנה רב חמא אומר ילדה ואח"כ הטבילה זהו יליד בית שנימול לאחד הטבילה ואחר כך ילדה זהו יליד בית הנימול לשמנה ותנא קמא לא שני ליה בין הטבילה ואח"כ ילדה בין ילדה ואח"כ הטבילה דאע"ג דאין אמו טמאה לידה נימול לשמנה (אמר רבא) בשלמא לר' חמא משכחת לה יליד בית נימול לא' יליד בית נימול לח' מקנת כסף נימול לא' ומקנת כסף נימול לח' ילדה ואח"כ הטבילה זהו יליד בית שנימול לאחד הטבילה ואח"כ ילדה זהו יליד בית שנימול לח' מקנת כסף נימול לשמנה כגון שלקח שפחה מעוברת והטבילה ואח"כ ילדה מקנת כסף נימול לאחד כגון שלקח זה עוברה אלא לת"ק בשלמא כולהו משכחת להו אלא יליד בית נימול לאחד היכי משכחת לה א"ר ירמיה בלוקח שפחה לעוברה הניחא למ"ד קנין פירות לאו כקנין הגוף דמי מאי איכא למימר אמר רב משרשיא בלוקח שפחה ע"מ שלא להטבילה תניא ר"ש בן גמליאל אומר כל ששהה ל' יום באדם אינו נפל שנאמר ופדויו מבן חדש תפדה ישמנת ימים בבהמה אינו נפל שנאמר ומיום השמיני והלאה ירצה לקרבן וגו' הא לא שהה ספיקא הוי

מימהל

ונתעברה אצלו לא הוי עובר מקנת כסף אלא יליד בית שנימול לח' דדומיא דלכם הוא. ולקמיה מפרש יליד בית הנימול לאחד אליבא דמ"ק: **רבי חמא אומר.** הטבילה לשם עבדות והלה עליה שם תורת שפחה ישראל דנתחייבה בכל מצות שהאשה חייבת בהן והויא טומאה לידה זהו יליד בית שנימול לח': **ילדה והטבילה זהו יליד בית שנימול לאחד.** דכל שאין אמו טמאה לידה אין ממתינין לו לח' כדכ' אסי: **בשלמא לרבי חמא.** דשני בין הטבילה ואחר כך ילדה לילדה ואח"כ הטבילה: **משכחת לה.** כולהו יליד בית נימול לאחד ילדה ואח"כ הטבילה יליד בית נימול לח' הטבילה ואח"כ ילדה ושייכה בשנתעברה אצלו דלא הוי מקנת כסף. מקנת כסף נימול לח' כגון שלקח שפחה מעוברת וילדה לאחר שהטבילה ואח"כ ילדה ואחר כך הטבילה בין הטבילה ואחר כך ילדה ולמימר מקנת כסף נימול לא' כגון שלקח שפחה מעוברת ועובדה וילדה ואחר כך הטבילה אלא דנותא אשמעינן דאפילו בהטבילה ואח"כ ילדה משכחת לה. והא דשני מקנת כסף נימול לא' לרבי חמא אלא אמר כגון שלקח שפחה וולדה עמה משום דאם כן ילדה קודם טבילה היא ומאי אריא עולד קודם שלקחה אפילו עולד משלקחה נמי לרבי חמא נימול לא': **אלא יליד בית נימול לא' היכי משכחת לה.** הא ודאי דומיא דלכם הוא הואיל ולאו בטומאת לידה תליא לדידיה: **בנוקח שפחה לעוברה.** ואפילו מישראל הוא טומאה לידה עשכר עבדה לאו דומיא דלכם הוא הואיל ואין לו חלק בתמו: **הניחא לר.** פלוגתא דר"ל ורבי יוחנן בבבא בתרא (דף קלו.): **שלקחה על מנת שלא להטבילה.** דלא שייכא בה תורת חיובא דמצות כלל דלאו דומיא דלכם הוא אבל לטומאת לידה לא חיישינן בילדה ואח"כ הטבילה: **ופדויו.** בבכור אסיר כתיב: **מבן חדש.** מדתלי בהכי שמע מינה עכשיו נתברר שהוא בן קיימא ולא קודם לכן: **הא לא שהה.** שלשים יום בתמה ובבהמה ח' ימים ספיקא הוי. הש"ס פריך עלה:

מימהל

ו) [יבמות עב.], ז) [מגילה ו: מיר יח: תמורי יח.], ח) [ר"מ מ"ג, ד] ט"ק קח: ל. ס"מ ל:. י"ב נ. קלו: קמ. יבמו' לו: [נזיקין מז: מח. ערכין כו:], ט) [יבמות שם וקף ס:] נדה מד: [תוספ' פט"ז], י) [עי' רש"י יבמות עב. ד"ה אחי פעלות], יא) [ויקרא יב], יב) [בעיל קלב.], יג) [פרשת לך לך סימן טו].

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ה"ג הא מילתא וכו' מלד לקח שפחה מעוברת ואח"כ וכו' שנימול לשמונה כגון שלקח שפחה מעוברת והטבילה ואח"כ ילדה: (ב) תוס' ד"ה כגון שלקח זה וכו' הן רבותא ואמאי קאמר לקח שפחה וולדה עמה זו היא מקנת כסף שנימול לאחד אפילו לקח מעוברת נמי:

גליון הש"ס

גמ' שלקח זה שפחה וזה עוברה. עיין בספר המלך פי"ג מהל' (נדה) [נדרים] ה"ל וכקנות המובן סי' רנו סעיף ג וכפסר כמוכה בלף יא בתי"ס (פ"ס) [מעגילין]: **שם שמנת ימים בבהמה.** עי' מנחות דף לו ע"א תד"ה שומע אני:

רבינו חננאל

ומקשינן עלה וכל שאמנו טמאה לידה נימול לשמונה ומי שאין אמו טמאה לידה אינו נימול לשמנה, והרי יוצא דופן שאין אמו טמאה לידה, דתניא וילדה עד שתלד המקום הולד פרט ליוצא דופן, ר' שמעון אומר יוצא דופן הרי הוא כילוד וחייבין עליו קרבן ובלבד שהוא פטור מחמש טלעים. ואיתמר יוצא דופן ומי שיש לו ב' ערלות, רב הונא ורב חייא בר רב, חד אמר מחללין עליו את השבת וחד אמר אין מחללין עליו את השבת, עד כאן לא פליגי אלא לחלל עליו את השבת אבל ודאי לשמונה מהלינן ליה. ופרקינן הא בהא תליא, האומר מחללין עליו את השבת סבר נימול לח' והאומר אין מחללין סבר אינו נימול לשמונה. ואמרינן דברי רבה כתנאי, זה התנא שאמר לקח שפחה ועוברה עמה נימול לח', פי' קנה שפחה גויה ועוברה, נמצא זה העובר מקנת כסף, וקודם שיטבלנה עודה בגיותה ילדתו כיון שיגיע ליום שמיני חייב למולו ואע"פ שילדתו בגיותה שאינה טמאה לידה, ואמר התנא זהו מקנת כסף הנימול [לשמונה] דלא כרבה. ורב אחא אמר דלא כו'. קיי"ל דכולהו תנאי מא"י איננן לפיכך קרי להו רבי בר מחלת דוכתי, דאע"ג דתנאי איננן קרי להו רב, רב אבא בהאשה שנפלו לה נכסים, ורב אבא נמי בג' שאכלו כאחד ורב חמא בהדא דוכתא. ורב אחא אמר ילדה ואח"כ הטבילה מאחר שאין אמו טמאה לידה אינו נימול לשמונה אלא ליום אחד כרבה. וזהו שאמר רבה, לרב חמא דבעי הטבילה, משכחת לה יליד בית נימול לשמונה, כגון שהטבילה ואח"כ ילדה, מקנת כסף נימול לשמונה כגון שלקח שפחה ועוברה עמה. וגם זו הטבילה ואח"כ ילדה, ומפני מה לא פירש בה טבילה, כיון שהפריש מקודם לזה בין הטבילה ואח"כ ילדה ובין ילדה ואח"כ הטבילה (מימי) [כי] לא שמעת לה. לקח שפחה ועוברה עמה זהו מקנת כסף שנימול לשמונה. לקח זה שפחה וזה עובר זהו יליד בית שנימול לאחד דברי הכל הוא. כי פליגי בילדה ואח"כ הטבילה ת"ק סבר גם זה יליד בית נימול לשמונה, ורב אחא סבר זה יליד בית נימול לשמונה. תניא רשב"ג אומר כל ששהה באדם שלשים יום אינו נפל שנאמר ופדויו מבן חדש תפדה. שמנת ימים בבהמה אינו נפל שנאמר ומיום השמיני והלאה ירצה לקרבן אשה. הא לא שהה ספק.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

מימהל היכי מהלינן. שום קטן ביום השמיני בשבת דילמא נפל הוא ולא חזי למול ושוטה מבורה שלא לשם מצוה: **אם חי הוא.** כלומר אם כלו לו חדשיו שפיר קא מהיל: **מחקך בגשר.** שמוטה הוא ולא מבורה היא: **לא גזרה.** הא דקתני אין מחללין אלא לענין מכשירי מילה לרבי אליעזר דאמר דמו שבת ה"מ דקיים ליה בגויה שכלו לו חדשיו שעברו [8]ט' חדשים משמשה עד שילדתו ולא משמשה כל ימי עיבורה אבל פפק אין מכשיריו דומין דילמא לאו בר מימהל הוא ומחלל שבת בעשותו פחמים וכרזל: **דאגי.** נפל גמור אם חשוב כמת כדקאמר רב אדא בר אהבה דאיתיו אלא מחקך בגשר מ' לא הויא מבורה: **לאלבה להביא בן ח'.** דכוליה קרא דריש ליה בתורת כהנים מן הבהמה מקלת בהמה מטמאה ומקלת אינה מטמאה פרט לגורפה שמטה ומדמעטיו טרפה שמטה מכלל דטהורה קאי אשר היא לכם להביא בהמה טמאה לפי שפרשה לשונה דכתיב בהו[9] לכל הבהמה אשר היא מפרסת פרסה ואינה מעלה גרה וגו' מוקי לה התם בחבר מן המי הכמוב מדבר ופרשה זו בטמה ודאי לאלבה להביא בן ח' מדשיס אלף שחיטתו מיתה ומטמאה: **מר סבר חי הוא.** לפיכך שחיטתו מטהרתו: **נענין אחילה.** אי מותר בחלילה בשחיטתו אם לאו: **טרפה.** שחיטה מטהרתה מלמטה כדפרישת: **היסה לה שעת הכושר.** לישחט וליטהר קודם שנטרפה: **מי פליגי.** למישרי ולד של בהמה בתוך ח' ימיס: **שוחטים אותו ביו"ט.** ואיון מוקלה שהרי בין השמשות נמי היה מוכן לגבר אמו. מיהו שמעינן מינה דמותר לבו ביום: **ושון.** רבי יהודה ורבי שמעון שאלנון ברוחין מומון ביו"ט במסכת בילה[8] אלא שהוא אלו היום הוא ומומו עמו שהוא מן המוכן ומותר לבקר מומו ביו"ט דלא מיתמזג בחיטוטא ומוקמינן לה התם בגון דיתבי דייני התם ולאוהו בשעת לידה מיד: **נפל מן הגג או אכלו ארי.** שמת מחמת מיתה הבאה לו בתוך ל' ממקום אחר דברי הכל בחזקת כלו לו חדשיו קאי דאי לאו הך מיתה לא הוה מת הילכך חי הוא ובאדם הוי ולד ופוטר את אמו מן החליצה ובגי בהמה נמי שתם ולד בהמה ששחט בתוך ח' מותר באכילה דלא חזינא ביה ריעותא וכוב היולדות אינן מפילות[9]: **שפיכה.** [9]ביל"ל בלע"ז כלומר לאחר לידתו לא רצו בו אלא חיות מעט שעבר שפיכה ומת ובגי אדם קאי: ה"ג **ועבדו** [8] **עגלת חילבא ביממא דשבעה: איקריחיו.** מלבאתו עד אורתא שהוא ליל שמיני: **הוה אלינן מיניה.** דמקלת היום כבולו דלכתיב (ויקרא כב) והיה שבעת ימים תחת אמו הא לילה חזי ומיהו מיום השמיני הוא דילדה לאורתא לאו בת הקרבה היא דכתיב (שם ז) ביום צוותו להקריב אבל מבלל נפל נפקיר ליה וחזי לאקדושי דלמריגן בזבחים (דף יב.). [9]לילה לקדושה יום לבהמה ומיכל. אלמא מאן דס"ל כרשב"ג פליג במיתה הבאה לו ממקום אחר ואמר קפיקה הוא: [9] **לוורוניפא.** לגידתו: [9] **מה הולד** [9] **כתוך ל'.** לגידתו ולא היה לגדיו בן אלא הוא [9] וולד לאחר מיתת אביו ועל ידו היו פוטרין אמו מן החליצה אם היה בר קיימא: **ועמדה ונתקדשה.** לאחר זמן לפי שבטורה אמינה זקוקה ליבם: אם

מימהל היכי מהלינן ליה. מבאן משמע דלא אירבי רשב"ג בבן שמנה [8] דזוקא[א] אלא בשתם ולדות[ב] וכן משמע לקמן דאמר ת"ש עגל שנולד בי"ט ושחטין אותו בי"ט ולמי דלכו לו חדשיו ואתא"ל דלא אירבי רשב"ג אלא בולדי בן שמנה הוה ליה לדמויי הב"ע בשתם ולדות ושוד אמר לקמן נפל מן הגג ואכלו ארי דברי הכל חי הוא ומי בולדי בר מ' אירבי היכי מיקם אלדעתיה לומר ד"ה חי הוא ובכולהו לבקמן נמי דמוקמינן בדקיים ליה בגוויה שכלו לו חדשיו וקשה לר"י מהא דאמרינן בפ' העגל (יבמות דף פ:) מיזהו בן מ' כל שלא כלו לו חדשיו רבי אומר שערו ופרניו מוכיחין עליו ר"ל דאמר אמי בר שבעה הוא ואיתתהויי איתתהי ופרין [8] הא דעבד רבה תוספאה עובדא בתאם שהלך בעולה למדינת הים ואיתתהי עד תריסר ירחי שתא כמאן כרבי כיון דאיכא רשב"ג דאמר איתתהי [8] דתני[ג] כל שבחה[ד] כו' כרבי[ה] עבד אלמא משמע בהדיא דבולדי בן מ' אירבי[ו] מדמוכח מינה דמשתהי כרבי ומנא ליה דילמא לעולם ס"ל דלא כדפריש ובשתם ולדות אירבי רשב"ג נמי אירבי דהא בתוספתא דמכילתין מיתני מילתיה דרשב"ג בתר מילתיה דרבנן ורבי דיבמות ואפילוגתייהו קאי דאירבי בבן מ' וא"[ז] ובשמעתין מנגן דבשתם ולדות ס"ל דרשב"ג הא שהה ספיקא הוי דילמא קסבר ולד מעלגא הוי ולא אירבי כלל בשתם ולדות אלא בולדי בן מ'[ז] ויש לומר דדיקינן מדקתני כל שבחה דכל משמע לרבות שתם[ח] דזוקא שהה הא לא שהה ספיקא הוי[ט] והא דמבעיא לן לקמן אי פליגי רבנן עליה דרשב"ג הייט בשתם ולדות דבן מ' ולאי בהליא קתני לה בתוספתא[י] וא"ת הכא בי"ט הכא במאי עסקינן [יא]דקים ליה בגוויה שכלו לו חדשיו ת"ש [יב]ושון [יג]שאם נולד הוא ומומו עמו שזה מן המוכן ה"נ שכלו לו חדשיו ת"ש דאמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כרבן שמעון בן גמליאל [יד]הלכה מכלל דפליגי ש"מ אמר אביי [טו]נפל מן הגג או אכלו ארי דברי הכל חי הוא כי פליגי שפיהק ומת מר סבר חי הוא ומר סבר מת הוא למאי נפקא מיניה [טז]לפטור מן הייבום נפל מן הגג או אכלו ארי דברי הכל חי הוא והא רב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע איקלעו לבי בריה דרב אידי בר אבין ועביד להו עיגלא תילתא ביממא דשבעה ואמרי ליה [יא]אי איתרחיתו ליה עד לאורתא הוה אכלינן מיניה השתא לא אכלינן מיניה אלא כשפיהק ומת דברי הכל מת הוא כי פליגי בנפל מן הגג ואכלו ארי מר סבר מת הוא ומר סבר חי הוא בריה דרב דימי בר יוסף אתיליד ליה ההוא ינוקא בגו תלתין יומין שכיב יתיב קמתאביל עילויה אמר ליה אבוה צוורוניתא קבעית למיכל אמר ליה [יב]קים לי ביה שכלו לו חדשיו רב אשי איקלע בי רב כהנא איתרע ביה מילתא בגו תלתין יומין חזייה דיתיב וקא מתאבל עילויה אמר ליה לא סבר ליה מר להא דאמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כרבן שמעון בן גמליאל אמר ליה קים לי בגויה שכלו לו חדשיו [יג]איתמר מת[ט] בתוך שלשים ועמדה ונתקדשה אמר רבינא משמיה דרבא אם

מימהל היכי מהלינן ליה אמר רב אדא בר אהבה [א]מלין אותו ממה נפשך אם חי הוא שפיר קא מהיל ואם לאו מחתך בבשר הוא ואלא הא דתניא ספק בן ז' ספק בן ח' אין מחללין עליו את השבת אמאי נימהליה ממה נפשך אם חי הוא שפיר קא מהיל [ב]ואם לאו מחתך בבשר הוא אמר מר בריה דרבינא אנא ורב נחומי בר זכריה תרגימנא מימהיל הכי נמי מהלינן ליה לא נצרכה אלא למכשירי מילה [ג]ואליבא דרבי אליעזר אמר אביי כתנאי [ד]וכי יומת מן הבהמה אשר היא לכם לאכלה להביא [ה]בן שמנה שאין שחיטתו מטהרתו רבי יוסי ברבי יהודה ור' אלעזר בר"ש אומרים שחיטתו מטהרתו מאי לאו בהא קא מיפלגי דמר סבר חי הוא ומ"מ מת הוא אמר רבא אי הכי אדמיפלגי לענין טומאה וטהרה ליפלגי לענין אכילה אלא דכולי עלמא מת הוא ורבי יוסי ברבי יהודה ורבי אלעזר ברבי שמעון סברי כטרפה טרפה לאו [ו]אף על גב דמתה היא שחיטתה מטהרתה הכא נמי לא שנא ורבנן לא דמי לטרפה טרפה היתה לה שעת הכושר האי לא היתה לה שעת הכושר וכ"ת טרפה מבטן מאי איכא למימר התם יש במינה שחיטה [ז]הכא אין במינה שחיטה איבעיא להו מי פליגי רבנן עליה דרבן שמעון בן גמליאל או לא אם תמצי לומר פליגי הלכה כמותו או אין הלכה כמותו ת"ש [ח]עגל שנולד ביום טוב שוחטין אותו בי"ט הכא במאי עסקינן [ט]דקים ליה בגוויה שכלו לו חדשיו ת"ש [י]ושון [יא]שאם נולד הוא ומומו עמו שזה מן המוכן ה"נ שכלו לו חדשיו ת"ש דאמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כרבן שמעון בן גמליאל [יב]הלכה מכלל דפליגי ש"מ אמר אביי [יג]נפל מן הגג או אכלו ארי דברי הכל חי הוא כי פליגי שפיהק ומת מר סבר חי הוא ומר סבר מת הוא למאי נפקא מיניה [יד]לפטור מן הייבום נפל מן הגג או אכלו ארי דברי הכל חי הוא והא רב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע איקלעו לבי בריה דרב אידי בר אבין ועביד להו עיגלא תילתא ביממא דשבעה ואמרי ליה [יא]אי איתרחיתו ליה עד לאורתא הוה אכלינן מיניה השתא לא אכלינן מיניה אלא כשפיהק ומת דברי הכל מת הוא כי פליגי בנפל מן הגג ואכלו ארי מר סבר מת הוא ומר סבר חי הוא בריה דרב דימי בר יוסף אתיליד ליה ההוא ינוקא בגו תלתין יומין שכיב יתיב קמתאביל עילויה אמר ליה אבוה צוורוניתא קבעית למיכל אמר ליה [יב]קים לי ביה שכלו לו חדשיו רב אשי איקלע בי רב כהנא איתרע ביה מילתא בגו תלתין יומין חזייה דיתיב וקא מתאבל עילויה אמר ליה לא סבר ליה מר להא דאמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כרבן שמעון בן גמליאל אמר ליה קים לי בגויה שכלו לו חדשיו [יג]איתמר מת[ט] בתוך שלשים ועמדה ונתקדשה אמר רבינא משמיה דרבא

[ג] [נעגל קכ], [ד] מוקין נפ: פיקה ו:, [ה] מוקין סם ביקה כו:, [ו] [נעגל קו: וש"ן], [ז] יומות ל"ה מת תוזק יומות לו: ד"ה מת וכו' שכתבו לכש"י דהכא גורס כפוף שנשיס, [ח] [ויקרא יקן], [ט] [דף כז:], [י] [יומות לו:], [יא] [כמו"ק כ: גרס רש"י לידוניים' ופי' פעולת אבל כמו גיר' הערוך שכבית מוק הכא ד"ה לתיבמה], [יב] [ל"ל כפוף ע"פ עדות' של מוק' יומות וכמוהם], [יג] [ל"ל וחי לאחר מיתת אביו], [יד] [ר"ל מדקתני כל ששהה ולא תני אם שהה כרבי עבדיו], [טו] [וה"ל דאי לאו הכי מה בא רשב"ג לתוספ' על מילתא דרבי], [טז] [ערך לד ג],

תורה אור השלם

[1] וְכִי יָמוּת מִן הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר הִיא לָכֶם לְאֲכֻלָה הַנֹּגֵעַ בְּנִבְלָתָהּ יִטְמָא עַד הָעָרֶב: ויקרא יא לט

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ס"ג ועבדיך להו עגלא מלמה: (ב) תוס' ד"ה מימהל וכ' בבן שמונה ופכיך אלא אם דעבד: (ג) בא"ד (ד) בא"ד הוה ליה למימני הלכה כרבי וכרשב"ג לגיכה: (ה) בא"ד אין בכל ד"ה לא נצרכה. ב' חדשים משמשמה. עי' תנ"ש פ' מו ס"ק מו: ד"ה שפיהק ביילי בלע"ז. עי' נדה סב ע"א תד"ה משפקה: ד"ה הוה אכלינן מיניה וכו' לילת לקדושה. ועי' בתוס' שם זמרים יג ע"א ד"ה יום וע"ש:

לעזין רש"י

ביילי"ר [בדיילי"ר]. לפתק.

רבינו חננאל

וזה שאנו מלין כל קטן בן ח', הלא אמר רשב"ג קודם ל' יום ספק נפל הוא (וארן) [ואין] מחללין עליו את השבת ומלין אן]תו בן ח' ימים, שמא נפל הוא. ופרקינן מלין אותו ממה נפשך, אי חי הוא שפיר קא מהיל, ואי נפל הוא מתחך בבשר הוא ולא מלאכה היא. ומקשינן אלא הא דתניא ספק בן ז' או בן ח' אין מחללין עליו את השבת אמאי נימהליה מס"ג. ופרקינן מימהל הי"נ דמהלינן ליה, לא נצרכה אלא למכשירי מילה ואליבא דר' אליעזר. ולית הלכתא הכי דשיגרייא היא ואשיגרייא לא סמכינן. (ואם יש להקשות עוד, אי הכי אם המילה תיתוך בשר היא ואינה מלאכה, אפילו מילה שלא בזמנה יהא נימול בשבת מחתך בבשר הוא. ופירקו כי מילה בחי מלאכה היא כי מתקן הוא, כי כיון שחותך הנרלה מתקנו לאכול תרומה ולשחוט עליו אביו את הפסח). **לאכלה להביא בן ח' שאין שחיטתו מטהרתו.** פי' זו בהמה גסה טהורה שיולדת לט' חדשים היא. **ומיבעיא** לן רשב"ג פליגי רבנן עליה אי לא. ופשטין דפליגי רבנן עליה והילכתא כותיה, דאמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כרשב"ג, ואי לאו דפליגי הלכה למה. אמר **אביי נפל מן הגג ואכלו אריה דברי הכל כמו חי הוא.** כי פליגי שפיהק ומת. ומקשינן עליה מדרב פפא ורב הונא בריה דר' יהושע דאיקלעו לבי בריה דרב אידי בר אבין ועבד להו עיגלא תלתא ביומא דשבעא, ואמרן[ן] ליה אי איחרתו עד לאורתא הוה אכלינן מיניה, והרי זה נשחט ולא אכלו ממנו שאמרו כיון שלא שה ח' ימים כנפל חשוב ואין שחיטתו מתירתו באכילה. והדר ביה דאמר אלא שפיהק ומת דברי הכל מת הוא, כי פליגי בנפל מן הגג או אכלוה אריה. ושמעינן מהאי מעשה דרב פפא ורב הונא בריה דרב דאמר אביי דאם אכלוה אריה אינו מותר באכילה, ולקרבן פסול ואין כשר לקרבן אלא מיום השמיני והלאה. וזה שאמר אביי כיי מות מן הבהמה אשר היא לכם לאכלה להביא בן שמונת ימים שאין שחיטתו מטהרתו, בריתיה זו שנויה בתורת כהנים. **לשמונה** חדשים חלוקתם, דתני בהדיא במתניתא דבי ר' חייא ודבי ר' אושעיא איזהו בן ח' כל שלא יצאו לו חדשיו, ר' אומר סימנים ניכרין בו שערו וצפרניו שלא גמרו. וכדרך שבן שמנה חדשים באדם נפל, כך בן ח' בבהמה גסה וכן ר' בדקה נפל, ורשב"ג אומר כל ששהה באדם לי' יום אינו נפל וכו'. **והלכתא** כת"ק דאמר בן שמנה אין שחיטתו מטהרתו, אלא אמרינן מה היה ובגילה היא ומטמאה שאין שחיטה מועלת בבגילה, דתנינן מתניתין סתמא כוותיה בפרק בהמה המקשה לילד, ופירשנוהו שם מי יש במינו שחיטה מי אין במינו שחיטה בן ח' חי אין שחיטתו מטהרתו לפי שאין למינו שחיטה. **וסוגיא** דשמעתא שאין שחיטתו מטהרתו בפחות משמנה ימים אלא בדמוחזק לן שכלו חדשיו, כגון שהיתה בהמה קשורה לו בביתו ט' חדשים לגסה (וארבע) [וה"ן] לדקה וילדה, וברי לן שלא עלה [עליה] זכר בביתו. וזה ששנינו בבכורות שם תינוק בן יום אחד מיטמא בטומאת מת, וזוקק ליבום ופוטר מן היבום, ומאכיל בתרומה ופוסל הכהנים, ונוחל ומנחיל, וההורגו חייב, והרי הוא לאביו וללאמו וללכל קרוביו כחתן שלם, ומאמינן בגמרא למאי הילכתא אמר רב פפא לענין אבלות. לימא מתניתין דלא כרשב"ג דתניא רשב"ג אומר כל ששהה באדם לי' יום אינו נפל, הא לא שהה ספיקא הוי. ומפרקינן דקים ליה בי' שכלו לו חדשיו. ודין כל השנוים במשנה זו דינם אחד במחזוק לן ביה שכלו לו חדשיו. ומיהא הוו (מיתא) [מתאבלין] באלי בריה דרב דימי בריה דרב יוסף ורב כהנא בינוקא דשכיב בגו תלתין יומין דהוו מוחזקין שכלו לו חדשיו. **איתמר מת בתוך שלשים ועמדה ונתקדשה.** אמר רבינא משמיה דרבא

גסה טהורה, על דעת כמו שאמרו בפרק א' ממסכת בכורות [דף ח] בבהמה גסה יולדת לט' חדשים, ומה שתלד בהמה גסה טהורה בחודש ח' הרי הוא כמת ולא תועיל בו השחיטה להוציאו מידי נבילה לענין הטומאה כמו שמועלת בטריפה. מכאן הראיה שהקדמנו ממה שאמרו ויש מן הבהמה שאינה מטמאה פרט לטריפה ששחטה ותמצא כמותה בשחיטת חולין [עב] בפרק בהמה המקשה לילד.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

מ א מיי' פ"ג מהל' מילה הלכה יד סמג עשין כח טוש"ע י"ד סי' רסו סעיף יא הגה"ה:

מא ב ג ד מיי' פ"ג מהל' שלה אלה הטומאות הלכה ו:

מב ה ו מיי' פ"ג מהל' יום טוב הלכה ג סמג לאוין עה טוש"ע ס"ח סי' תלח סעיף ה:

מג ז מיי' שם הלכה ד טוש"ע שם סעיף ט:

מד ח ט מיי' פ"ג מהל' יום טוב הלכה ה סמג עשין ב טוש"ע שם סי' קנו סעיף ד:

מה י מיי' פ"ד מהל' מאכלות אסורות הלכה ד סמג לאוין עה וקנב טוש"ע י"ד סי' עו סעיף ב:

מו כ מיי' פ"ג מהל' מאכלות אסורות הלכה ז סמג עשין מד"ס ב טוש"ע י"ד סי' שעד סעיף ח [כרי"ף כאן וכפ"ג דמו"ק דף לג: וכן בלפ"ס כאן וכתס סי' לג:].

מוסף רש"י

ושוין. מנאי דפליגי בגמ' ביצה (כ:) נמי בכור שעולה בו מום ביי"ע, ושוין דאפילו אאוקר בעולה בו ביום משום דמוקר היום בין המשמות מממה מיסור קדשים כתוך, אבל אם עולה היום ומומו עמו מוקן הוא, שלא נאסר מעולה, דהא נמצי אמו היום מוקן אבל אמו ומומר דבכור אינו קדוש עד שיולד, וכשעולה הרי מומו עמו ולאוי נשחטו בתוך [חולין נא:]. **מת** בתוך שלשים. בן הימנה ומתקדשה לשוק בתוקת שפטוות משום בנה [בבות לה:].

מוסף תוספות

א. דמנ"ל דמהלינן ל'. תוס' הלא"ש. **ב.** איירי. תוס' הלא"ש. דלרשב"ג היכא דלא שהה חשבינן ל' שפקא ולרבנן חשבינן ל' בר קיימא. תוס' יומות פ: ד"ה כיון. **ג.** רשב"ג אומר. תוס' הלא"ש. **ד.** ל' יום. תוס' הלא"ש. **ה.** הני גמגי שם ובתוס' הלא"ש ומס"ן ומה"ן ומה"ן מלן: 'כרבים'. **ו.** דחשיב בר קיימא לרשב"ג. תוס' יומות פ: ד"ה כיון. [ז]רשב"ג מיקל. ריעב"ש. **ז.** כמו רבי ורבנן בני פלוגתה. תוס' הלא"ש. **ח.** ולדות. תוס' הלא"ש. **ט.** דאי לא איירי רשב"ג אלא בבן ח' ודאי דאיירו בהו רבי ורבנן הו"ל למימר 'אם שהה'. תוס' הלא"ש. **י.** דפליגי רבנן עליה דרשב"ג דמיקל, ולא בענין למפשט משמואל. ריעב"ש. **יא.** בר פלוגתייהו דרבנן. תוס' הלא"ש. **יב.** בדפסק כרשב"ג ולא כרבי. תוס' הלא"ש. דאם לא בא להוסיף רשב"ג סתם ולדות מה בא להוסיף על רבי. תוס' יומות פ: ד"ה כיון.

רב נסים גאון

אמר אביי בתנאי לאכלה להביא בן ח' שאין שחיטתו מטהרתו. עיקר דבר זה שנוי בתורת כהנים [ויקרא יא] כי יומות מן הבהמה אשר היא לכם לאכלה, וכי יומות הרי זו מיתה ודאי, מן הבהמה יש מן הבהמה מטמאה ויש מן הבהמה שאין מטמאה, פרט לטריפה ששחטה. ונתבאר לנו בזה הכתוב בהמה [טרפה] ששחטה אינה מטמאה. ונשאו ונתנו בדבר זה הרבה ואמרו באמצע הדברים, בן ח' יוכיח שיש למינו שחיטה ואין שחיטתו מטהרתו. ולאחר כן אמרו לאכלה להביא בן ח' שאין שחיטתו מטהרתו, כלומר בן ח' חדשים בבהמה